

دنیای شیعه : شیعه در مصر

<"xml encoding="UTF-8?">

جمهوری عربی مصر، از لحاظ وسعت، موقعیت جغرافیایی، جمعیت و پیشرفت، مهمترین کشور عربی است. مصر از نظر تاریخی، جزو کشورهای کهن است. حکومت فراعنه، به حدود 60 قرن قبل از میلاد باز میگردد که بعد از آن دوره ایرانیها، یونانیها و اعراب بر آن حکومت کرده اند. فرهنگ مصر، فرهنگی اسلامی و غنی است که از زمانهای قدیم دانشمندان و اندیشمندان بسیاری در معروفترین دانشگاه مصر، دانشگاه الازهر فعالیت داشته اند. مصر تنها کشور عربی است که اقتصاد آن نسبت به دیگر کشورهای عربی و افریقایی، پیشرفت چشمگیری داشته است. بیشتر مردم مصر کشاورزند که در دره یا دلتای نیل که قابل کشاورزی است، زندگی میکنند. مهمترین نقش تعیین کننده از نظر طبیعی و جغرافیایی در مصر، کانال سوئز است. موقعیت جغرافیایی و شرایط اقلیمی مصر سبب شده این کشور در خاورمیانه و قاره افریقا نقش مهمی ایفا کند.

دین رسمی مصریان، اسلام و بیشتر مردم، پیروان آن هستند. در سالهای بعد از قرن اول میلادی، بیشتر مصریها به مذهب مسیح در آمدند. قبل از فتح مصر، توسط مسلمانان، مردم مصر مسیحی بودند. با ورود سربازان اسلام به مصر گروه بیشماری از مصریان اسلام را پذیرفتند و گروه کمی از آنها در مذهب مسیح ماندند که آنها را مسیحی قبطی مینامند. با وجود اینکه مسیحیان اقلیتی از جمعیت مصر را تشکیل میدهند، ولیکن سوابق تاریخی نشان میدهد که مسلمانان با دیگر مذاهب، به ویژه قبطیها، پیوند خوبی داشتهاند و به حقوق هم احترام میگذاشتند.

پایتخت مصر، قاهره است که با داشتن حدود چهارده میلیون جمعیت، بزرگترین شهر محسوب میشود. قاهره قدیم، مراکز اقتصادی، اماکن زیارتی چون زینبیه، مقام سیده زینب، رأس الحسین و سیده نفیسه، نوه امام حسن مجتبی (ع) و دانشگاه قدیمی الازهر را در خود جا داده و یکی از مناطق پرجمعیت است.

حضور شیعیان در مصر، به اندازه حضور اسلام در آن قدمت دارد. در گذشته های دور، این کشور، صاحب یکی از تمدنهای باشکوه بود که قرنهای بعد، بر اثر ستم فرعونها آن تمدن نابود شد. بعد از فتح مصر توسط مسلمانان، این کشور مرکز فرهنگ و علوم اسلامی شد. اوج شکوفایی این مرحله، از زمان حکومت فاطمیان آغاز گشت. حکومتی شیعی که برای چند قرن عدالت و شکوفایی و پیشرفت را برای مصر به ارمغان آورد. یکی از هدیه های دولت فاطمی به مصر امروز، دانشگاهی بود که به عنوان بزرگترین دانشگاه جهان اسلام شناخته میشود. دانشگاه الازهر در زمان دولت فاطمی تأسیس شد و تاکنون به فعالیت خود ادامه داده است و هم اکنون بیش از 130 هزار دانشجو دارد و در مدارس الازهر دهها هزار دانش آموز تحصیل میکنند. جالب است بدانید نام این دانشگاه به مناسبت یادبود دختر رسول خدا، فاطمه زهرا (س) به ازهر یا الازهر نامیده شده است.

درباره ویژگی های مصریان، میتوان گفت آنان نزدیکترین افراد، به اهل بیت (ع) و شیعه اند. شخصیتی به نام محمد حسنین هیکل، از روزنامه نگاران معروف و مشاور عبدالناصر میگفت: «شما شیعیان به خاطر محبتی که به اهل بیت (ع) دارید، اسم حسن و حسین را بر اولاد خود میگذارید، ما هم همین طور هستیم، اما ما هر دو اسم را یکجا برای بچه هایمان انتخاب میکنیم، حسنین.»

جمله ای جالب، از امام علی (ع)، درباره اهل مصر، در نهج البلاغه در عهد نامه محمد بن ابوبکر هست که

میفرماید: «تو را برای فرمانروایی، به جایی میفرستم که نزدیکترین افراد به من هستند. آنان اهل مصرند.» شیعیان مصر حدود هفتصد تا یک میلیون نفرند. گروهی هم به نام اشراف وجود دارند و از شیعیان به شمار نمیآیند، اما به تشیع علاقه مند هستند. اینان گروههایی کوچکاند که عقاید شیعی دارند. هر چند، به علت سازمان امنیت، فعالیت رسمی ندارند. بین آنان چند شخصیت مشهور وجود دارد که درباره اهل بیت و ائمه اطهار (ع) دهها کتاب چاپ کردهاند، مثل دمرداش العقالی، جناب صالح وردانی یا دکتر راسم نفیس که نزدیک به بیست جلد کتاب، درباره تشیع و اهل بیت (ع) نوشته است. همچنین، دکتر علی ابوالخیر درباره حضرت علی (ع) و پیامبر کتاب دارد.

متأسفانه، حاکمیت فعلی مصر، اجازه هیچ نوع فعالیتی را به شیعیان نمیدهد. آنان حاضرند، به بهاییت که موجب دوری جوانان از اسلام میشود، اجازه فعالیت بدهند، اما به تشیع اجازه فعالیت نمیدهند. احمد راسم نفیس، متفکر مصری و استاد دانشگاه، درباره شیعیان مصر میگوید: «مردم مصر در اصل پیرو مذهب شیعه بودند و بعد به مذهب اهل تسنن گرویدند.» وی در گفتوگو با روزنامه مصری الناصریه گفت: «در مصر شیعیان زیادی قبل از فاطمیون وجود داشتند، اما نظام سیاسی با ورود فاطمیون به مصر شیعه شد.»

به گفته این اندیشمند مصری، شیعیان مصر قبل از فاطمیون مورد ستم قرار میگرفتند. زمانی که دولت شیعه فاطمیون بر سر کار آمد، اجازه داد که دو مذهب شیعی (اسماعیلیه و شیعه امامیه) و دو مذهب سنی (شافعی و مالکی) مطرح شوند.

این متفکر مصری، مشکل شیعیان مصر را اینگونه مطرح میکند: «نفوذ در شیعیان مصر مستلزم استفاده از ابزار مالی است و شیعیان مصر هیچگونه کمک مالی از خارج دریافت نمیکند و کسانی که تشیع را برگزیدهاند، از استادان بزرگ دانشگاهها، دانشمندان فاضل و پزشکان و مهندسین هستند.»

وقوع انقلاب اسلامی ایران، منجر به فعال شدن گروههای آزادیخواه و عدالتطلب در مصر شد که زمینه فکری آنها تفکر شیعه بود. گروه «اخوان المسلمین» یکی از آنها بود که در کشور مصر تحت تأثیر انقلاب اسلامی ایران پدید آمد. گروههای اسلامی بار دیگر فعال شدند و خالد اسلامبولی، از افسران برجسته وابسته به یکی از این گروهها، انورسادات رییس جمهور مصر و امضاکننده پیمان ننگین کمپ دیوید با رژیم صهیونیستی را ترور کرد.